FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

(SEDE KOSTITUZZJONALI)

IMĦALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM, il-Ħamis, 27 ta' April, 2017

Kawża Numru 1 Kost.

Rik. Kost. 15/12JRM

George **ĊIAPPARA**

vs

L-AWTORITA' TA' MALTA DWAR L-AMBJENT U L-IPPJANAR, Transport Malta, d-Direttur tal-Artijiet u l-Avukat Ġenerali, u b'degriet tat-3 ta' April, 2012, isem Transport Malta nbidel bl-isem Awtorita' għat-Trasport f'Malta

Il-Qorti:

Reġgħet rat ir-Rikors imressaq fit-13 ta' Marzu, 2012, li bih u għar-raġunijiet hemm dettaljatament imfissra, ir-rikorrent talab li l-Qorti (a) ssib u tiddikjara li d-deċiżjoni meħuda dwar *PC Application* numru 86 tal-2007 dwar bidla fl-iskema ta' żvilupp għat-twessigħ ta' Triq tal-Barrani, f'Bir-id-Deheb, limiti taż-Żejtun, tikser id-drittijiet fundamentali tiegħu kif imħarsa bl-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni tar-Repubblika ta' Malta (aktar 'il quddiem imsejħa "il-Kostituzzjoni") u l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni (Ewropeja) għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali (aktar 'il quddiem imsejħa "il-Konvenzjoni"); (b) issib u tiddikjara li, bil-proċedura meħuda mill-intimati jew min minnhom dwar l-imsemmija applikazzjoni u l-applikazzjoni numru 2133 tal-2007 mnedija minnu biex jingħatalu l-permess jiżviluppa l-ġid tiegħu, inkiser il-jedd fundamentali tiegħu għal smigħ xieraq taħt l-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni; u (ċ) tagħtih u tipprovdilu kull rimedju xieraq, magħdud (i) il-ħlas ta' kumpens għat-teħid forzat ta' ġidu minħabba t-twessigħ tat-triq, (ii) is-sejbien tan-nuqqas ta' siwi tad-deċiżjoni meħuda fl-imsemmija *PC Application* ladarba din tikser il-jeddijiet fundamentali tiegħu u (iii) f'każ li ma jinstabx li d-deċiżjonijiet meħuda huma nulli, l-għoti ta' kumpens xieraq għall-ġid tiegħu, li m'għandux ikun anqas minn dak li huwa nefaq biex xtrah, u li tagħti żmien qasir u perentorju li fih it-teħid tal-art u l-ħlas ta' kumpens lilu għandu jsir. Talab ukoll l-ispejjeż;

Rat id-degriet tagħha tal-15 ta' Marzu, 2012, li bih qiegħdet ir-Rikors għas-smigħ tat-22 ta' Marzu, 2012, u ordnat in-notifika lill-intimati;

Rat it-Tweġiba mressqa mill-intimati Direttur tal-Artijiet u Avukat Ġenerali fil-21 ta' Marzu, 2012, li biha huma laqgħu għall-azzjoni tar-rikorrent billi, b'mod preliminari, qalu li safejn l-ilment tar-rikorrent dwar il-ksur ta' jeddijiet fundamentali jintrabat ma' deċiżjoni dwar applikazzjonijiet għal żvilupp, mhumiex il-kontradittturi leġittimi ladarba huma ma jkollhom x'jaqsmu bl-ebda mod mat-teħid ta' deċiżjonijiet bħal dawk; li r-rikorrent qiegħed jabbuża mill-proċess kostituzzjonali għaliex sata' nqeda b'rimedji ordinarji li tagħtih il-liġi konsistenti f'appell quddiem it-Tribunal kompetenti u għalhekk din il-Qorti jmissha tagħżel li ma tqisx l-ilment tar-rikorrent kif jgħid l-artikolu 4(2) tal-Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta' Malta u l-artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni. Fil-mertu, laqgħu billi ċaħdu li r-rikorrent tassew ġarrab ksur ta' xi wieħed mill-jeddijiet imsemmija minnu;

Rat it-Tweġiba mressqa mill-intimata Transport Malta fit-2 ta' April, 2012, li biha laqgħet għall-azzjoni tar-rikorrent billi, b'mod preliminari, qalet li l-

isem tagħha huwa "Awtorita' għat-Trasport f'Malta" u għalhekk imissha ssir il-bidla f'dak l-isem; li l-azzjoni tar-rikorrent saret qabel waqtha għall-finijiet tal-artikolu 460 tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta billi huwa qatt ma kien ressaq ilment magħha qabel ma fetaħ din il-kawża tal-lum; li l-azzjoni ma tiswiex għaliex kemm il-premessi u wkoll it-talbiet mhumiex ċari u ma jfissrux għal liema mill-intimati huma diretti l-ilmenti u lanqas ir-rimedji minnu mitluba; li l-proċedura meħuda m'hijiex dik xierqa minħabba li r-rikorrent kellu rimedji ordinarji oħra x'sata' jieħu dwar id-deċiżjonijiet minnu attakkati; li l-ilmenti tar-rikorrent ma jistax jingħata rimedju dwarhom għaliex mibnija fuq ġrajjiet li għadhom ma seħħewx u li f'każ li tassew kellhom isiru x-xogħlijiet li dwarhom inħarġu l-permessi ma jistax minn issa jgħid li mhuwiex sejjer jingħata l-kumpens xieraq jekk kemm-il darba titteħidlu l-art; li mhijiex il-kontradittriċi leġittima tal-azzjoni attriċi għaliex hi ma tgawdi l-ebda setgħat bil-liġi la biex tmexxi applikazzjonijiet għal żvilupp, la biex tniedi l-proċeduri li jwasslu għat-teħid tad-deċiżjonijiet bħal dawk li minnhom jilminta r-rikorrent u lanqas ma ħadet hi xi waħda mill-imsemmija deċiżjonijiet; u li din il-Qorti m'għandhiex is-setgħa *ratione materiae* biex tilqa' t-tielet rimedju msemmi fit-tielet talba tar-rikorrent. Fil-mertu, laqgħet billi qalet li t-talbiet tar-rikorrent mhumiex mistħoqqa u m'għandhomx jintlaqgħu;

Rat it-Tweġiba mressqa mill-intimata Awtorita' ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar fit-3 ta' April, 2012, li biha laqgħet għall-azzjoni attriċi billi, b'mod preliminari, qalet li l-azzjoni saret qabel waqtha; li mhijiex il-kontradittriċi leġittima tal-azzjoni attriċi; u li r-rikorrent ma nqediex bir-rimedji ordinarji. Fil-mertu, laqgħet billi qalet li r-rikorrent ma ġarrab ksur tal-ebda jedd fundamentali tiegħu kemm jekk imħares taħt il-Kostituzzjoni u kif ukoll taħt il-Konvenzjoni, u f'dan ir-rigward, hija kienet tagħmel tagħha l-istess eċċezzjonijiet imressqa mill-intimat Avukat Ġenerali. Tenniet li hija qdiet u qiegħda taqdi l-funzjonijiet tagħha skond il-liġi u ma hemm l-ebda raġuni tajba għaliex għandhom jitħassru d-deċiżjonijiet meħuda dwar il-*PC Application* jew li jistgħu jolqtu lir-rikorrent. Meta r-rikorrent xtara l-ġid tiegħu, kien hemm diġa' fis-seħħ riżoluzzjoni mill-Kamra tar-Rappreżentanti li ttieħdet fis-26 ta' Lulju, 2006, u li dwarha ħareġ l-Avviż Legali 35 tal-2007, u għalhekk kull art li taqa' taħt l-imsemmi Avviż Legali jgħoddu għaliha wkoll id-dispożizzjonijiet tal-Avviż Legali 71 tal-2007 meta jkun maħsub li jsir żvilupp fuqha. Temmet tgħid li ma hemm l-ebda raġuni li dwarha r-rikorrent jista' jitlob il-ħlas ta' kumpens u li l-Qorti għandha tiċħad it-talbiet tiegħu;

Rat id-degriet tagħha tat-2 ta' Mejju, 2012, li bih ordnat li qabel kull ħaġ'oħra ssir it-trattazzjoni tal-eċċezzjoni preliminari tal-intimati dwar jekk

din il-Qorti għandhiex twettaq is-setgħat tagħha li tisma' l-kawża ladarba r-rikorrent ma nqediex b'rimedji ordinarji li kellu disponibbli qabel ma fetaħ din il-kawża;

Rat is-sentenza *in parte* tagħha tal-1 ta' Lulju, 2013[1], li biha u għar-raġunijiet hemm imsemmija, ċaħdet ir-raba' eċċezzjoni preliminari tal-intimati Direttur tal-Artijiet u l-Avukat Ġenerali u t-tielet eċċezzjoni preliminari tal-intimata Awtorita' ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar, u sabet li kellha twettaq is-setgħat tagħha li tisma' l-kawża;

Semgħet ix-xhieda mressqa mill-partijiet;

Rat id-degriet tagħha tal-11 ta' Frar, 2016[2], li bih iddikjarat magħluq l-istadju tal-ġbir tal-provi u tat żmien lill-partijiet biex iressqu s-sottomissjonijiet tagħhom bil-miktub;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mir-rikorrent fid-19 ta' April, 2016[3];

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-intimati Direttur tal-Artijiet u Avukat Ġenerali fit-30 ta' Mejju, 2016[4], bi tweġiba għal dik tar-rikorrent;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-intimata Awtorita' tal-Ippjanar fis-26 ta' Lulju, 2016[5], bi tweġiba għal dik tar-rikorrent;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-intimata Awtorita' għat-Trasport f'Malta fl-1 ta' Awwissu, 2016[6], bi tweġiba għal dik tar-rikorrent;

Semgħet it-trattazzjoni ulterjuri tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tal-4 ta' Ottubru, 2016, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

[1] Paġġ. 74 sa 84 tal-proċess
[2] Paġ. 196 tal-proċess
[3] Paġġ. 199 sa 206 tal-proċess
[4] Paġġ. 208 sa 217 tal-proċess
[5] Paġġ. 224 sa 250 tal-proċess
[6] Paġġ. 251 – 4 tal-proċess

Illi din hija azzjoni ta’ ksur ta’ jeddijiet fundamentali. Ir-rikorrent qiegħed jgħid li ġarrab jew sejjer iġarrab ksur tal-jeddijiet tiegħu għat-tgawdija bil-kwiet ta’ ħwejġu u tad-dritt għal smigħ xieraq, minħabba l-fatt li waqt li kienet għadha pendenti quddiem l-intimata Awtorita’ ta’ Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar (aktar ’il quddiem imsejħa “MEPA”) talba tiegħu għall-ħruġ ta’ permess ta’ żvilupp, l-istess Awtorita’ laqgħet proposti magħmulin mill-intimata l-oħra Awtorita’ għat-Trasport f’Malta (aktar ’il quddiem imsejħa “ADT”) biex tinbidel il-konfigurazzjoni tal-linja tat-triq u jsir it-twessigħ tagħha u b’rieħet hekk kellha tibdel il-kriterji li taħthom jista’ jsir żvilupp ta’ bini fl-inħawi fejn jinsab il-ġid tar-rikorrent. Il-bdil tal-kriterji waqt li t-talba tiegħu kienet għadha qiegħda titqies mill-MEPA laqtet sewwa l-ġid tiegħu u lill-istess talba tiegħu. Huwa jgħid li, minħabba din il-bidla u minħabba d-dewmien fit-tmexxija tat-talba tiegħu, spiċċa li parti minn ġidu jista’ jittieħed biex isir it-twessigħ tat-triq, minbarra li ma ngħatax smigħ xieraq għat-talba tiegħu;

Illi għal dik l-azzjoni, l-intimati Direttur tal-Artijiet u Avukat Ġenerali laqgħu għall-azzjoni tar-rikorrent billi, b’mod preliminari, qalu li safejn l-ilment tar-rikorrent dwar il-ksur ta’ jeddijiet fundamentali jintrabat ma’ deċiżjoni dwar applikazzjonijiet għal żvilupp, mhumiex il-kontraditturi leġittimi ladarba huma ma jkollhom x’jaqsmu bl-ebda mod mat-teħid ta’ deċiżjonijiet bħal dawk; li r-rikorrent qiegħed jabbuża mill-proċess kostituzzjonali għaliex sata’ nqeda b’rimedji ordinarji li tagħtih il-liġi konsistenti f’appell quddiem it-Tribunal kompetenti u għalhekk din il-Qorti jmissha tagħżel li ma tqisx l-ilment tar-rikorrent kif jgħid l-artikolu 4(2) tal-Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta’ Malta u l-artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni. Fil-mertu, laqgħu billi ċaħdu li r-rikorrent tassew ġarrab ksur ta’ xi wieħed mill-jeddijiet imsemmija minnu;

Illi, min-naħa tagħha, l-ADT laqgħet billi, b’mod preliminari, qalet li l-isem tagħha huwa “Awtorita’ għat-Trasport f’Malta” u għalhekk imissha ssir il-bidla f’dak l-isem; li l-azzjoni tar-rikorrent saret qabel waqtha għall-finijiet tal-artikolu 460 tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta’ Malta billi huwa qatt ma kien ressaq ilment magħha qabel ma fetaħ din il-kawża tal-lum; li l-azzjoni ma tiswiex għaliex kemm il-premessi u wkoll it-talbiet mhumiex ċari u ma jfissrux għal liema mill-intimati huma diretti l-ilmenti u lanqas ir-rimedji minnu mitluba; li l-proċedura meħuda mhijiex dik xierqa minħabba li r-rikorrent kellu rimedji ordinarji oħra x’seta’ jieħu dwar id-deċiżjonijiet minnu attakkati; li l-ilmenti tar-rikorrent ma jistax jingħata rimedju dwarhom għaliex mibnija fuq ġrajjiet li għadhom ma seħħewx u li f’każ li tassew kellhom isiru x-xogħlijiet li dwarhom inħarġu l-permessi ma jistax minn issa jgħid li mhuwiex sejjer jingħata l-kumpens xieraq jekk kemm-il darba titteħidlu l-art; li mhijiex il-kontradittriċi leġittima tal-azzjoni attriċi

għaliex hi ma tgawdi l-ebda setgħat bil-liġi la biex tmexxi applikazzjonijiet għal żvilupp, la biex tniedi l-proċeduri li jwasslu għat-teħid tad-deċiżjonijiet bħal dawk li minnhom jilminta r-rikorrent u lanqas ma ħadet hi xi waħda mill-imsemmija deċiżjonijiet; u li din il-Qorti m'għandhiex is-setgħa *ratione materiae* biex tilqa' t-tielet rimedju msemmi fit-tielet talba tar-rikorrent. Fil-mertu, laqgħet billi qalet li t-talbiet tar-rikorrent mhumiex mistħoqqa u m'għandhomx jintlaqgħu;

Illi l-MEPA laqgħet billi, b'mod preliminari, qalet li l-azzjoni saret qabel waqtha; li mhijiex il-kontradittriċi leġittima tal-azzjoni attriċi; u li r-rikorrent ma nqediex bir-rimedji ordinarji. Fil-mertu, laqgħet billi qalet li r-rikorrent ma ġarrab ksur tal-ebda jedd fundamentali tiegħu kemm jekk imħares taħt il-Kostituzzjoni u kif ukoll taħt il-Konvenzjoni, u f'dan ir-rigward, hija kienet tagħmel tagħha l-istess eċċezzjonijiet imressqa mill-intimat Avukat Ġenerali. Tenniet li hija qdiet u qiegħda taqdi l-funzjonijiet tagħha skond il-liġi u ma hemm l-ebda raġuni tajba għaliex għandhom jitħassru d-deċiżjonijiet meħuda dwar il-*PC Application* jew li jistgħu jolqtu lir-rikorrent. Meta r-rikorrent xtara l-ġid tiegħu, kien hemm diġa' fis-seħħ riżoluzzjoni mill-Kamra tar-Rappreżentanti li ttieħdet fis-26 ta' Lulju, 2006, u li dwarha ħareġ l-Avviż Legali 35 tal-2007, u għalhekk kull art li taqa' taħt l-imsemmi Avviż Legali jgħoddu għaliha wkoll id-dispożizzjonijiet tal-Avviż Legali 71 tal-2007 meta jkun maħsub li jsir żvilupp fuqha. Temmet tgħid li ma hemm l-ebda raġuni li dwarha r-rikorrent jista' jitlob il-ħlas ta' kumpens u li l-Qorti għandha tiċħad it-talbiet tiegħu;

Illi b'degriet mogħti fit-3 ta' April, 2012[7], il-Qorti ordnat li ssir il-bidla fil-mod kif kellu jidher l-isem tal-ADT u b'hekk indirizzat l-ewwel eċċezzjoni preliminari ta' dik l-istess Awtorita' intimata;

Illi waqt is-smigħ tat-2 ta' Mejju, 2012[8], ADT irtirat ukoll it-tieni eċċezzjoni preliminari tagħha;

Illi b'sentenza mogħtija fl-1 ta' Lulju, 2013, il-Qorti ċaħdet ir-raba' eċċezzjoni preliminari tal-intimati Direttur tal-Artijiet u l-Avukat Ġenerali u t-tielet eċċezzjoni preliminari tal-intimata Awtorita' ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar, u sabet li kellha twettaq is-setgħat tagħha li tisma' l-kawża;

Illi bħala fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża jirriżulta li r-rikorrent (flimkien ma' martu) hu sid ta' post (dar) bin-numru ħmistax (15) u ġġib l-isem ta'

[7] Paġ. 15 tal-proċess
[8] Paġ. 19 tal-proċess

"*Oliver Grace House*" fi Triq tal-Barrani, kantuniera ma' Triq il-Ġistakor, Bir id-Deheb, fil-limiti ta' Ħal Għaxaq, li huwa kiseb bis-saħħa ta' kuntratt tat-30 ta' Jannar, 2007[9], fl-atti tan-Nutar Malcolm Manġion. Il-post xtrah bil-prezz ta' sebgħin elf Lira Maltin (Lm 70,000)[10] u, fost kundizzjonijiet oħrajn, il-bejjiegħa iggarantew li "l-fond jista' jitwaqqa' u jerġa' jinbena kollu kemm hu" u "li m'hemm l-ebda pendenzi mal-awtoritajiet dwar il-fond in vendita". F'dak iż-żmien, il-post kien mibni fuq il-livell ta' mat-triq, u fuqu kien beda jinbena l-ewwel sular imma ma kienx mitmum[11];

Illi fiż-żmien li r-rikorrent (u martu) kisbu l-post kien fis-seħħ Pjan Lokali (ta' Żvilupp) li kien daħal fis-seħħ f'Lulju tal-2006, u l-post kien jaqa' 'l barra minn żona ta' żvilupp (ODZ)[12]. Madankollu, matul l-2007, sar eżerċizzju ta' "razzjonalizzazzjoni" li, bis-saħħa tiegħu, art li skond il-Pjan Lokali kienet taqa' 'l barra minn żona ta' żvilupp, saret tista' tinbena. B'riħet hekk, il-post tar-rikorrent iddaħħal f'żona bħal din, imma, bis-saħħa ta' Avviż Legali[13] kull żvilupp propost li jsir f'xi biċċa minn żona bħal dik ma setax isir jekk kemm-il darba qabel ma tkunx tressqet talba kif jitlob l-istess Avviż Legali[14];

Illi ftit taż-żmien qasir wara li r-rikorrent kiseb il-post, hu qabbad perit biex f'ismu ressaq talba mal-MEPA għal żvilupp biex titwaqqa' d-dar minnu mixtrija u jittellgħu minflokha erba' (4) fondi oħrajn ("*maisonettes*"), tnejn minnhom fil-livell tat-triq u tnejn oħrajn fuqhom fl-ewwel sular. Din it-talba tressqet f'Marzu tal-2007[15];

Illi f'Lulju tal-2007, MEPA għarrfitu li t-talba tiegħu ma setgħetx timxi qabel ma jkunu stabiliti parametri ta' żvilupp għal dawk l-inħawi[16]. Sadattant, it-talba tiegħu ma tmexxietx;

Illi matul dak iż-żmien, inħarġu kriterji ġodda għal żvilupp f'dawk l-inħawi u dawn kienu jinkludu, fost l-oħrajn, it-twessigħ tat-triq quddiem is-sit tal-ġid tar-rikorrent u liema twessigħ kien se' jfisser li biċċa sewwa mill-art tiegħu sejra tittieħed għall-istess twessigħ. Dawn il-kriterji nħarġu fuq il-bażi ta' *PC Application* (numru 86/07) mitluba mill-MEPA nnifisha[17] wara konsultazzjonijiet kemm mal-ADT u kif ukoll mal-Kummissarju tal-Pulizija[18];

---

9 Dok "A", f'paġġ. 91 – 6 tal-proċess
10 Li jġibu € 163,053 fi flus tal-lum
11 Xhieda tal-A.I.Ċ. Robert Sarsero f'paġ. 156 tal-proċess
12 Xhieda ta' Oliver Magro f'paġ. 147 tal-proċess
13 A.L. 71 tal-2007 tas-27. 3.2007 (L.S. 552.07)
14 Reg. 2(3) tal-A.L. 71/07
15 P.A. 2133/07 Dok "GC2", f'paġġ. 97 – 8 tal-proċess
16 Dok "OM3", f'paġ. 57 tal-proċess
17 Xhieda tal-A.I.Ċ. Robert Sarsero f'paġ. 28 tal-proċess
18 Dok "OM7", f'paġġ. 61 – 2 tal-proċess

Illi, meta ra li l-proċess kien qiegħed jieħu ħafna żmien biex jingħalaq, f'Novembru tal-2009[19] ir-rikorrent qabbad lill-perit biex jipproponi li jinħareġ permess għal żvilupp billi jirtira lura l-linja tal-bini skond il-wisgħa l-ġdida tat-triq proposta mill-ADT u li jtella' binja ta' żewġ sulari fuq dak mis-sit li jkun fadallu wara li jkun waqqa' d-dar li kiseb. Għalkemm ingħata għarfien li l-imsemmija ittra kienet waslet[20], ir-rikorrent baqa' bla tweġiba;

Illi f'xi żmien matul l-2010, ir-rikorrent fetaħ kawża[21] kontra l-MEPA quddiem din il-Qorti biex jitlob li l-Qorti tordna lill-istess Awtorita' biex tmexxi t-talba fiż-żmien li l-istess Qorti timponilha. Ir-rikorrent ċeda dik il-kawża fi Frar tal-2012. Fi Frar tal-2011[22], il-MEPA kienet bagħtet tgħarraf lill-perit tar-rikorrent bil-bidliet fil-kriterji tal-iżvilupp għall-inħawi taħt l-imsemmija *PC Application* 86/07 u biex jagħraf jirregola ruħu dwar appell minn dik id-deċiżjoni. Ir-rikorrent ressaq oġġezzjoni tiegħu għall-imsemmija bidliet b'ittra li bagħat l-avukat tiegħu f'Ġunju tal-2011[23]. Bl-imsemmija bidla, intlaqat kemm il-ġid mixtri mir-rikorrent u kif ukoll madwar għaxart (10) idjar u ħwienet oħrajn li jinsabu fuq dik l-istess faċċata tat-triq[24];

Illi matul l-2011, kien reġa' nfetaħ żmien ta' konsultazzjoni dwar l-imsemmija applikazzjoni[25] u l-kwestjoni tal-PC 86/07 instemgħet mill-MEPA waqt smigħ li nżamm f'Lulju tal-2011 u li għalih ir-rikorrent kien mgħarraf li seta' jattendi bħala wieħed minn dawk li kienu ressqu oġġezzjonijiet għat-talba[26]. Il-permess dwar l-imsemmija applikazzjoni ngħata f'Ottubru tal-2011[27];

Illi f'Novembru tal-2011[28], il-MEPA bagħtet tgħarraf lill-perit tar-rikorrent li t-talba tiegħu għall-iżvilupp intlaqtet mill-bidliet fil-kriterji għall-iżvilupp tal-inħawi. Talbitu jressaq pjanti ġodda li jaqblu mal-imsemmija kriterji ġodda. F'Jannar tal-2012[29], il-MEPA bagħtet tgħarraf lill-perit tar-rikorrent li jekk kemm-il darba fi żmien xahrejn ma kienx se jressaq pjanti ġodda dwar l-iżvilupp mitlub mir-rikorrent, kien se' jitqies li t-talba tar-rikorrent għall-ħruġ tal-permess kienet sejra titqies mitluqa u, wara li jgħaddu sitt xhur, tkun irtirata awtomatikament;

---

[19] Dok "GC8", f'paġ. 104 tal-proċess
[20] Dokti "GC9" u "GC10", f'paġġ. 105 – 6 tal-proċess
[21] Rik. Nru. 1243/10MCH
[22] Dokti "RS1" u "GC14", f'paġġ. 20 u 110 tal-proċess
[23] Dok "GC15" f'paġġ. 111 – 2 tal-proċess
[24] Affidavit tar-rikorrent f'paġ. 89 tal-proċess
[25] Xhieda ta' Ian Galea f'paġ. 173 tal-proċess
[26] Ara Dokti "GC16" u "GC17", f'paġġ. 113 – 4 tal-proċess
[27] Dok "DV4", f'paġ. 127 tal-proċess
[28] Dok "RS2", f'paġ. 21 tal-proċess
[29] Dok f'paġ. 51 tal-proċess

Illi fit-13 ta' Marzu, 2012, ir-rikorrent fetaħ il-kawża tal-lum. Fil-15 ta' Ottubru, 2012[30], ir-rikorrent irtira t-talba tiegħu għall-iżvilupp tal-post tiegħu u talab il-ħlas lura tal-"*building levy*", li ntbagħtitlu lura (wara xi tnaqqis amministrattiv) f'Diċembru tal-2012[31];

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonijiet ta' natura legali li jolqtu l-każ tal-lum, jista' jingħad li l-ilmenti tar-rikorrent jintrabtu mal-fatt li, bis-saħħa tal-permess PC 86 tal-2007, jekk kemm-il darba r-rikorrent jagħżel li jerġa' jmexxi 'l quddiem talba biex jiżviluppa l-ġid li hu (u martu) xtara f'Jannar tal-2007 biex jibni binja ġdida fuq is-sit tal-post li kien xtara, ikollu jreġġa' lura l-binja l-ġdida b'madwar sitt (6) metri mill-faċċata minħabba li l-imsemmi PC 86/07 jaħseb għat-twessigħ tat-triq b'dak il-kejl. Ir-rikorrent jgħid li b'dik il-bidla tilef it-tgawdija ħielsa ta' ħwejġu għaliex jew ikollu jħalli l-binja kif inhi llum jew, jekk se' jtella' binja ġdida, ikun irid jimxi lura ma' linja tat-triq kif imwessgħa. Huwa jgħid li din il-qagħda ssarraf f'esproprju tal-fatt ("*de facto expropriation*") ta' ħwejġu u tikser il-jeddijiet tiegħu taħt l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u tal-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni għaliex għal tali teħid jew indħil fit-tgawdija ta' ħwejġu mhu se jkun ingħata l-ebda kumpens, la tal-art li se jitlef u lanqas tan-nuqqas ta' dħul li kien idaħħal li kieku t-talba tiegħu biex iwaqqa' u jibni l-binja ġdida (li tressqet f'Marzu tal-2007) ma ntlaqtitx mill-imsemmija PC 86/07;

Illi, min-naħa taghhom, l-intimati kollha jgħidu, għal raġuni jew oħra, li r-rikorrent ma jista' jilmenta mill-ebda ksur tal-jeddijiet tiegħu dwar it-tgawdija ta' ġidu għaliex ma seħħet l-ebda tneħħija ta' dik it-tgawdija;

Illi mill-ġabra ta' provi li tressqu matul is-smigħ tal-kawża ħareġ li, sal-lum, ma saret l-ebda Dikjarazzjoni formali mill-President dwar it-teħid tal-ġid tar-rikorrent kif jitlob il-Kapitolu 88 tal-Liġijiet ta' Malta. Madankollu, l-applikazzjoni għall-inħawi (minn issa'l hemm imsejħa "PC86/07") tagħmilha ċara li, f'dik in-naħa ta' Triq tal-Barrani, it-triq huwa maħsub li titwessa' għal tmintax-il metru u kwart (18.25 m) u li l-ogħla bini ma jridx jaqbeż iż-żewġ (2) sulari mal-faċċata ta' mat-triq kif hekk imwessgħa;

Illi jirriżulta wkoll li, minkejja li PC86/07 ilha li daħlet fis-seħħ minn Ottubru tal-2011, sallum ma sar xejn min-naħa tal-awtoritajiet kompetenti biex ix-xogħol tat-twessigħ tat-triq jibda u lanqas saret xi talba lir-rikorrent biex jerħi minn taħt idejh il-kontroll tal-post miksub minnu. L-ebda wieħed mill-intimati ma qanqal xi kwestjoni dwar jekk ir-rikorrent

[30] Dokti "OM1" u "GC20", f'paġġ. 55 u 117 tal-proċess
[31] Dok "OM2", f'paġ. 56 tal-proċess

huwiex sid id-dar milquta b'dik l-applikazzjoni[32], u għalhekk, dan l-element meħtieġ fl-istħarriġ tal-ilment tar-rikorrent se jitqies li huwa ippruvat kif imiss;

Illi qabel ma l-Qorti tgħaddi biex tistħarreġ il-mertu tal-azzjoni tar-rikorrent, jidhrilha xieraq u meħtieġ li tistħarreġ **l-eċċezzjoni preliminari dwar min huwa l-kontradittur leġittimu** tal-azzjoni attriċi, jiġifieri t-**tielet eċċezzjoni preliminari** tal-intimati Direttur tal-Artijiet u l-Avukat Ġenerali; is-**sitt eċċezzjoni preliminari** ta' ADT; u t-**tieni eċċezzjoni preliminari** tal-MEPA. Fis-sewwa, l-intimati kollha f'din il-kawża jgħidu li ma messhiex infetħet kontrihom;

Illi fl-imsemmija eċċezzjoni preliminari, l-intimati qegħdin jgħidu, min għal raġuni u min għal oħra, li l-azzjoni attriċi kif imfassla ma tistax titressaq kontra tagħhom. Fil-każ tal-intimati Direttur tal-Artijiet u tal-Avukat Ġenerali, dawn jgħidu li huma ma kienu mdaħħlin f'xejn minn dak kollu li dwaru jilminta r-rikorrent. L-istess ħaġa tgħid l-intimata ADT li targumenta li l-ħruġ jew il-kundizzjonijiet marbutin ma' permessi għal żvilupp ma jaqgħux fost is-setgħat mogħtijin lilha mil-liġi li taħtha twaqqfet. Min-naħa tagħha, l-intimata MEPA tgħid li l-politika tal-approvazzjoni ta' Pjani Lokali li jolqtu żoni għal żvilupp huwa eżerċizzju ministerjali u hija ma għandha l-ebda setgħa li tmieri jew ma tagħtix każ deċiżjoni tal-Kabinett f'dan ir-rigward;

Illi dwar dawn l-eċċezzjonijiet preliminari r-rikorrent ma qal assolutament xejn fis-sottomissjonijiet tiegħu u ma indirizzahom bl-ebda mod daqslikieku ma kinux fl-atti;

Illi l-Qorti ma jidhrilhiex li għandha għalfejn toqgħod tidħol f'ħafna konsiderazzjonijiet dottrinali dwar min hu l-kontradittur leġittimu f'kawża ta' lment ta' ksur ta' jedd fundamentali. Tagħraf ukoll li l-kwestjoni ta' min imissu jwieġeb għal allegazzjoni ta' ksur ta' jedd fundamentali tiddependi ħafna u b'mod ewlieni mill-premessi li fuqhom ikun inbena r-rikors promotur. Meta wieħed jara fuq liema ħwejjeġ ir-rikorrent jibni l-ilmenti tiegħu, isib li jidher ċar li r-rikorrent "ilum" il-ħruġ tal-PC86/07 u jgħid li kien minħabba fih u f'dak li jingħad fih li ġarrab jew sejjer iġarrab il-ksur tal-jeddijiet fundamentali tiegħu (l-imsemmi PC86/07 jissemma fi tnejn mit-tliet talbiet tiegħu) billi ser jintlaqat il-jedd tiegħu għat-tgawdija tal-ġid tiegħu;

[32] Min-naħa tal-MEPA, dan il-fatt huwa saħansitra mistqarr fis-sottomissjonijiet tagħha, ara paġ. 231 tal-proċess

Illi, min-naħa l-oħra, il-Qorti ma tistax toqgħod biss fuq l-argument li xi parti ma kellhiex is-setgħa li tfassal il-Pjan Lokali jew li dan daħal fis-seħħ mingħajr is-sehem tagħha. Il-Qorti trid tara jekk, bit-tħaddim tal-istess Pjan, huwiex tabilħaqq se jseħħ ksur ta' xi jedd fundamentali tar-rikorrent, u jekk xi wieħed jew uħud mill-intimati imisshomx iwieġbu għall-ilment tar-rikorrent minħabba l-imsemmi tħaddim. Fl-istess waqt, il-Qorti tagħraf ukoll li l-azzjoni li għandha quddiemha ma titlob bl-ebda mod is-sejbien li xi parti minn xi liġi nnifisha qiegħda tikser il-jeddijiet fundamentali tar-rikorrent[33];

Illi, wara li semgħet ix-xhieda u rat il-provi kollha li jinsabu fl-atti tal-kawża, tasal għall-fehma li ma ntwera bl-ebda mod kif l-intimat Avukat Ġenerali jista' b'xi mod jitqies li huwa l-kuntradittur leġittimu tal-azzjoni attriċi. Min-naħa l-oħra, u minħabba dak li ngħad aktar qabel, ma hemm l-ebda ħjiel li xiħadd ieħor mill-imsemmija intimati ma huwiex sejjer jinqeda bil-PC86/07 biex jitwettaq dak li l-istess żvilupp awtorizżat kien maħsub għalih;

Illi għalhekk, bi tħaddim tad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 181B tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta, l-Qorti tqis li l-intimat Avukat Ġenerali ma huwiex il-kuntradittur leġittimu. Ma jistax jingħad li l-intimati l-oħrajn mhumiex leġittimi kontradditturi, sakemm idum fis-seħħ il-PC86/07 jew l-iżvilupp li jippreskrivi li għandu jsir;

Illi, fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet il-Qorti ssib li l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-intimat Avukat Ġenerali hija tajba u sejra tilqagħha billi teħilsu milli jibqa' aktar fil-kawża. Imma mhijiex sejra tilqa' l-istess eċċezzjoni preliminari fil-konfront tal-intimati l-oħrajn;

Illi għal dak li jirrigwarda **l-mertu tal-azzjoni attriċi** r-rikorrent jibni l-ilmenti tiegħu ta' ksur ta' jeddijiet fundamentali kemm fuq il-jedd tat-tgawdija tal-ġid u l-għoti ta' kumpens xieraq għal tali teħid taħt l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni, u kif ukoll fuq il-ksur tal-jedd għal smigħ xieraq taħt l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni;

Illi l-Qorti tibda l-istħarriġ tagħha billi tqis l-ilment tar-rikorrent dwar **ksur tal-jedd tiegħu għat-tgawdija ta' ġidu**. Kif ingħad qabel, dan l-ilment tar-rikorrent irieġi fuq żewġ dispożizzjonijiet, u jiġifieri l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni;

---

[33] Kost. **3.2.2012** fil-kawża fl-ismijiet ***Vica Limited vs Kummissarju tal-Artijiet et***

Illi biex tista' tistħarreġ dan l-ilment, il-Qorti trid tara jekk ir-rikorrent seħħlux juri tajjeb biżżejjed li saret xi ħaġa min-naħa tal-awtoritajiet pubbliċi li biha ntmisset jew ittiefset it-tgawdija tiegħu tal-ġid tiegħu. Kif ingħad qabel, ir-rikorrent jisħaq li dak li ġarrab u li qiegħed iġarrab huwa għamla ta' "esproprju tal-fatt". Dan qiegħed jingħad għaliex, sallum, ma ttieħdet l-ebda miżura formali min-naħa tal-awtorita' pubblika li bis-saħħa tagħha r-rikorrent ikollu jitlaq minn taħt idejh dak li kiseb fl-2007 jew li ma jistax jinqeda bih għall-għan li għalih kisbu;

Illi kien għalhekk li wħud mill-intimati eċċepew li l-azzjoni tar-rikorrent inbdiet qabel waqtha. Għalhekk, fl-istħarriġ tagħha ta' dan l-aspett, il-Qorti se tkun qiegħda tistħarreġ ukoll l-**ewwel eċċezzjoni preliminari** tal-MEPA;

Illi f'każijiet fejn issir jew tittieħed deċiżjoni mill-Istat jew minn xi organu tiegħu li tkun tolqot il-ġid ta' xi persuna, ġieli jiġri li l-effett ta' dik id-deċiżjoni jkun tali li jxekklu sewwa t-tgawdija ta' dak il-ġid. Dan jiġri minkejja li l-Istat jew l-organu tiegħu ma jkunux ħadu passi formali dwar dak il-ġid. Din iċ-ċirkostanza ġrat u kienet magħrufa wkoll mill-Qrati Maltin fi kwestjonijiet marbutin ma' lmenti ta' ksur ta' jedd fundamentali dwar tgawdija paċifika tal-ġid ta' dak li jkun, fejn persuna tkun ġarrbet tnaqqir jew tfixkil fit-tgawdija ta' ġidha bla ma tkun ingħatat kumpens għal dak li sar sewwasew għaliex ma jkun twettaq l-ebda att formali tat-teħid tal-istess ġid tagħha[34];

Illi r-rikorrent jistrieħ għal kollox fuq din il-linja ta' ħsieb biex isaħħaħ l-argumenti tiegħu. Huwa jgħid li, bil-fatt tal-ħruġ tal-PC86/07, jew ikollu jħalli l-post li xtara kif inhu biex ma jitlifx mill-medda attwali tal-istess post; jew jekk jagħżel li jwaqqa' l-post biex itella' minfloku l-binja li kien ipproġetta, ikollu jagħmel dan fuq medda iżgħar minħabba li jkollu jreġġa' l-linja tal-binja lura b'xejn anqas minn sitt metri (6m) minn fejn hija maħruġa llum biex tiġi taqbel mal-linja l-ġdida ta' Triq tal-Barrani li hija imsemmija fl-istess PC86/07. Huwa jgħid li dan ġabu dahru mal-ħajt u neħħielu l-jedd li juża ġidu kif irid bħala sid tal-post u li jagħmel minnu l-użu li kellu f'moħħu meta kisbu;

Illi, lil hinn minn dak li l-Qorti sejra ssemma aktar 'il quddiem fis-sentenza, jidher li l-post tar-rikorrent tqiegħed fil-qalba ta' bidla li, meta ssir, ser ikollha tneħħi biċċa mhux traskurabbli mill-ġid miksub mir-rikorrent u ma tħallihx jinqeda biha aktar għax se tkun tagħmel mit-triq kif imwessgħa. Il-fatt li din hija qagħda li tolqot madwar għaxar binjiet

[34] Kost. **30.4.1996** fil-kawża fl-ismijiet ***Mintoff et vs Onor. Prim Ministru et*** (Kollez. Vol: **LXXX.i.207**)

oħrajn jew li, sallum, it-twessigħ tat-triq baqa' ma nbediex, ma jnaqqas xejn minn din il-possibilita'. Ir-rikorrent jinqeda b'dan biex jgħid li qiegħed iġarrab ksur tal-jedd tiegħu għat-tgawdija ta' ħwejġu sewwasew għaliex issa lanqas jista' jbiegħ il-post billi se tkun ħaġa iebsa li jsib min lest li jixtrih meta jaf li jista' jitlef medda mdaqqsa minnu[35];

Illi, fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet li saru, il-Qorti tasal għall-fehma li l-post tar-rikorrent jinsab f'qagħda li ġġorr magħha elementi ta' "esproprju ta' fatt" li jsejjes l-istħarriġ tal-ilment imqajjem mill-istess rikorrent dwar il-jedd tiegħu fuq l-istess post u għalhekk jixraq li tqis is-sitwazzjoni tiegħu minkejja li ma nħareġ l-ebda avviż formali ta' esproprju kif maħsub f'xi waħda miċ-ċirkostanzi kontemplata fl-Ordinanza (Kap 88);

Illi l-Qorti sejra għalhekk tistħarreġ l-imsemmi lment taħt iż-żewġ artikoli (tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni) li dwarhom ir-rikorrent jallega li ġarrab u qiegħed iġarrab ksur;

Illi għar-rigward tal-ilment taħt l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni, tajjeb jingħad li fis-sottomissjonijiet tiegħu tal-għeluq, ir-rikorrent jillimita ruħu biex jgħid biss li, b'dak li ġara, huwa "huwa tneżża' mit-tgawdija tal-proprjeta' tiegħu bi ksur tal-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni"[36]. L-intimati jirribattu billi jgħidu li minn dan kollu ma ġara xejn u ma hemm l-ebda bażi fl-azzjoni attriċi li tista' ssib kenn taħt l-artikolu msemmi tal-Kostituzzjoni;

Illi l-artikolu 37 jipprovdi (fil-partijiet rilevanti għal dan il-każ) li "*(1) Ebda proprjeta' ta' kull xorta li tkun ma għandu jittieħed pussess tagħha b'mod obbligatorju, u ebda nteress fi jew dritt fuq proprjeta' ta' kull xorta li tkun ma għandu jiġi miksub b'mod obbligatorju, ħlief meta hemm dispożizzjoni ta' liġi applikabbli għal dak it-teħid ta' pussess jew akkwist – (a) għall-ħlas ta' kumpens xieraq; (b) li tiżgura lil kull persuna li tippretendi dak il-kumpens dritt ta' aċċess lil qorti jew tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi sabiex jiġi deċiż l-interess tagħha fi jew dritt fuq il-proprjeta' u l-ammont ta' kull kumpens li għalih tista' tkun intitolata, u sabiex tikseb ħlas ta' dak il-kumpens; u (ċ) li tiżgura lil kull parti fi proċeduri f'dik il-qorti jew tribunal dwar pretensjoni bħal dik dritt ta' appell mid-deċiżjoni tagħha lill-Qorti tal-Appell f'Malta. ....*";

[35] Skond ix-xhieda ta' Roderick Livori (ara paġ. 186 tal-proċess) il-parti li tintlaqat bit-twessigħ tat-triq titla' għal 17.75% tal-medda (area) attwali li jokkupa l-post tar-rikorrent
[36] Nota ta' Sottomissjonijiet f'paġ. 206 tal-proċess

Illi l-provvedimenti tal-artiklu tal-Kostituzzjoni jidher li jitkellmu dwar it-**teħid** ta' pussess b'mod obbligatorju u mhux dwar xi għamla oħra ta' tnaqqis tal-istess pussess. Huwa minnu wkoll, madankollu, li fejn it-"teħid" imsemmi f'dak l-artikolu jkun jolqot "kontroll ta' użu" ta' xi interess fil-ġid, ukoll jekk ma jkunx "*in re*", jista' jġib ksur tal-imsemmi artikolu jekk kemm-il darba jintwera jekk ma jkunx akkumpanjat bl-għoti ta' kumpens xieraq, jew jekk ma jkunx maħsub għal għan xieraq u miksub b'mod proporzjonat għal dak l-għan[37];

Illi kif ingħad f'dan ir-rigward u bi tqabbil mal-ħarsien li jagħti l-artikolu relattiv taħt il-Konvenzjoni, dan ifisser li biex ikun hemm tneħħija jew privazzjoni tal-proprjeta' jeħtieġ jintwera li din tkun seħħet b'effett dirett ta' xi għemil tal-Istat[38]. Minbarra dan, ikun seħħ ksur tal-artikolu 37 jekk kemm-il darba t-teħid tal-pussess ma jkunx akkumpanjat bi ħlas ta' kumpens xieraq u jekk dak it-teħid ma jkunx imħares b'liġi u l-persuna li tippretendi kumpens għal teħid bħal dak ma jkollhiex rimedju quddiem qorti, ukoll b'jedd ta' appell;

Illi fil-każ li l-Qorti għandha quddiemha, ma ttieħdet l-ebda deċiżjoni biex il-post tar-rikorrent ma jibqax f'idejh. Lanqas ma tnediet xi proċedura biex l-Istat jieħu dak il-ġid jew xi parti minnu mingħand ir-rikorrent. Kulma sar hu li nħareġ Pjan Lokali li, meta jitwettaq, jinkorpora parti minn dak il-ġid bit-twessiegħ tat-triq li jmiss magħha. Għalhekk, fil-fehma tal-Qorti, lanqas jista' jingħad li xi interess tar-rikorrent fuq ġidu ma nkiseb b'mod obbligatorju;

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti tasal għall-fehma li r-rikorrent ma seħħlux juri li ġarrab ksur tal-jedd tiegħu kif imħares bl-artikolu msemmi tal-Kostituzzjoni;

Illi l-Qorti sejra tistħarreġ issa l-ilment tar-rikorrent taħt l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni. Dan jipprovdi li: "*Kull persuna naturali jew persuna morali għandha dritt għat-tgawdija paċifika tal-possedimenti tagħha. Ħadd ma għandu jiġi ipprivat mill-possedimenti tiegħu ħlief fl-interess pubbliku u bla ħsara tal-kundizzjonijiet provduti bil-liġi u bil-prinċipji ġenerali tal-liġi internazzjonali. Iżda d-dispożizzjonijiet ta' qabel ma għandhom bl-ebda mod inaqqsu d-dritt ta' Stat li jwettaq dawk il-liġijiet li jidhrulu xierqa biex jikkontrolla l-użu ta' proprjeta' skond l-interess ġenerali jew biex jiżgura l-ħlas ta' taxxi jew kontribuzzjonijiet oħra jew pieni*";

[37] Kost. **11.7.2016** fil-kawża fl-ismijiet ***Rose Borġ vs Avukat Ġenerali et*** § 13
[38] Kost. **30.4.1996** fil-kawża fl-ismijiet ***Mintoff et vs Onor. Prim Ministru*** (Kollez. Vol: **LXXX.i.206**) u Kost. **30.11.2001**fil-kawża fl-ismijiet ***Galea et vs Briffa et*** (Kollez. Vol: **LXXXV.i.540**)

Illi l-imsemmi artikolu jitkellem kemm dwar it-teħid u kif ukoll dwar il-kontroll ta' possediment. Dak l-artikolu, kif ilu jingħad u kif ilu stabilit[39], huwa ġabra ta' tliet (3) regoli msenslin waħda mal-oħra u li għandhom jinftehmu b'qari ma' xulxin. B'mod partikolari, fil-ħarsien tal-jedd imsemmi f'dak l-artikolu irid jintwera li jkun inżamm u tħares bilanċ xieraq bejn l-interessi tal-komunita' u dawk tal-individwu li ġidu jkun intlaqat mill-għemil tal-Istat. Dwar it-tifsir xieraq ta' dan l-artikolu, il-Qrati tagħna bosta drabi taw il-fehmiet meqjusa tagħhom u ħarġu b'sensiela ta' prinċipji li fuqhom għandhom jintiżnu l-jeddijiet tal-individwu fuq naħa u dawk tal-Istat fuq in-naħa l-oħra[40]. Għalhekk, filwaqt li l-liġijiet li jagħtu s-setgħa lill-Istat li jieħu ġid f'idejh għal għanijiet pubbliċi huma meqjusa bħala meħtieġa f'soċjeta' demokratika, dawn ma jagħtux jedd assolut jew insindakabbli lill-Istat, għaliex tali jedd għandu jitqies bħala eċċezzjoni jew limitazzjoni għall-jedd tal-individwu li jgawdi ħwejġu u ġidu bil-kwiet, u għalhekk l-Istat irid juri kif imiss li l-jedd tiegħu wettqu bil-qies u fil-parametri permessi mil-liġi;

Illi għall-finijiet ta' dan l-artikolu, ikun hemm "teħid ta' possedimenti" biss "*when all the legal rights of the owner are extinguished by operation of law or by the exercise of a legal power to the same effect. .... In the absence of a formal extinction of the owner's rights, the Court has been very cautious about accepting that a* de facto *deprivation of property qualifies as a deprivation for the purposes of Article 1/2*"[41]. B'"*de facto deprivation*" wieħed jifhem dawk il-każijiet fejn "*the authorities interfere substantially with the enjoyment of possessions without formally divesting the owner of his title*"[42]. Għalhekk, b'teħid ta' ġid mingħand is-sid għall-finijiet ta' dan l-artikolu, jidher li wieħed ifisser il-każ fejn il-jeddijiet proprjetarji jinġiebu fix-xejn[43];

Illi min-naħa l-oħra għal dak li jirrigwarda l-indħil fl-użu tal-ġid min-naħa tal-Istat, jidher li dan l-indħil jista' jieħu s-sura ta' kull għamla ta' kontroll (bla ma jċaħħad lis-sid mit-titolu), sakemm dan isir billi jitħares il-bilanċ bejn il-ħtieġa jew interess pubbliku jew ġenerali u l-jeddijiet tas-sid fuq dak il-ġid. Għalhekk ingħad ukoll li "*Article 1 protects 'peaceful enjoyment'. That implies that this provision may also have been violated when a person has not been affected as to his property or possessions per se, but is not accorded an opportunity to use that property, for instance because a necessary permit is refused to him, or because in*

---

[39] Sa mis-sentenza Q.E.D.B. **23.9.1982** fil-kawża fl-ismijiet ***Sporrong & Lonnroth vs Svezja*** (Applik. Nru. 7151/75) § 61
[40] Ara, per eżempju, Kost. **28.12.2001** fil-kawża fl-ismijiet ***Cachia vs Avukat Ġenerali et*** (Kollez. Vol: **LXXXV.i.615**)
[41] Harris, O'Boyle & Warbrick Law of the European Convention on Human Rights (1995), paġġ. 527 – 8
[42] *Ibid.* f'paġ. 528
[43] Ara, per eżempju, Kost. **1.2.2008** fil-kawża fl-ismijiet ***Vincent Curmi noe et vs L-Onor. Prim Ministru et***

some other way such restrictions ensue from the legislation or from government measures to the extent that there is no longer any question of a 'peaceful possession'"[44];

Illi filwaqt li huwa d-dmir tal-Istat li juri li t-teħid jew l-indħil seħħ tassew fl-interess pubbliku jew ġenerali[45], hemm qbil li, fejn jidħol dak li jitqies bħala "interess pubbliku", l-Istat igawdi firxa wiesgħa ta' diskrezzjoni[46]. Madankollu, l-mod kif titwettaq dik id-diskrezzjoni jrid jgħaddi mill-għarbiel tal-bilanċ mistenni bejn l-interessi tas-soċjeta' u dawk tal-individwu mġarrab bit-twettiq tagħha, u dan kemm jekk l-għamil ikun ta' teħid ta' proprjeta' u kif ukoll jekk ikun "sempliċement" dwar indħil fl-użu tagħha[47];

Illi lment ewlieni tar-rikorrent f'dan il-każ hu li t-tnedija tal-Pjan rivedut bil-PC86/07 ma kienx tassew magħmul b'għan ta' użu pubbliku. Huwa jallega li dan sar bħala tpattija għall-fatt li hu kien fetaħ kawża kontra l-MEPA biex ittemm bla dewmien il-proċess tat-tnedija tal-Pjan. Jisħaq li, kien biss wara li kien fetaħ dik il-kawża u kien ilu li ressaq it-talba tiegħu biex jingħata l-permess għat-twaqqigħ tal-post u l-bini tal-appartamenti l-ġodda, li l-wisgħa tat-triq quddiem il-bini tiegħu żdied bil-qawwi minn dak li kien ġie suġġerit fil-bidu. Huwa jgħid ukoll li ladarba l-bini li xtara kien diġa' jagħti għal fuq it-triq pubblika furmata, ma kienx sewwa li jintalab jissagrifika aktar mill-art miksuba minnu billi jaċċetta li jtella' binja ġdida madwar sitt metri aktar 'il ġewwa mill-binja li kien ser iwaqqa';

Illi lment ieħor tar-rikorrent hu li, minkejja li l-Pjan kien approvat fl-2011, għaddew is-snin u sallum baqa' ma sarx dak li kien inqabel. Mhux biss ma twessgħitx it-triq, iżda lanqas biss inħareġ xi avviż biex tittieħed l-art tiegħu li taqa' fl-istess twessigħ. Sadattant, it-talba tiegħu għall-ħruġ tal-permess għall-iżvilupp baqgħet fuq l-ixkaffa sakemm ġie f'qagħda li kellu jirtiraha. Huwa jgħid għalhekk li, fid-dawl ta' deċiżjonijiet mogħtijin mill-Qrati, l-għan u l-użu pubbliku jrid ikun wieħed effettiv u mhux imsejjes fuq sempliċi "ipoteżi ta' bżonn potenzjali"[48];

Illi, min-naħa tagħhom, l-intimati jwarrbu dawn l-argumenti b'bosta ċirkostanzi li jgħidu li r-rikorrent għażel li ma jsemmix. Fl-ewwel lok, huma jgħidu li meta r-rikorrent xtara l-post, dan kien jinsab f'żona li ma setax isir żvilupp fiha (ODZ). Jgħidu li kien bis-saħħa tal-proċess ta'

---

[44] Van Dijk, van Hoof, van Rijn, Zwaak Theory & Practice of the European Convention on Human Rights (4th Edit., 2006) § 17.3.2, f'paġġ. 872 – 3
[45] Kost. **24.5.2004** fil-kawża fl-ismijiet ***Raymond Vella et vs Il-Kummissarju tal-Artijiet***; u Kost. **20.3.2006** fil-kawża fl-ismijiet ***J Lautier Co Ltd vs Kummissarju tal-Artijiet et***
[46] Q.E.D.B. **23.11.2000** fil-kawża fl-ismijiet ***The former King of Greece et vs Greċja*** (Applik. Nru. 25701/94) § 87
[47] K. Reid A Practitioner's Guide to the European Convention on Human Rights (3rd. Edit, 2007) paġ. 501
[48] App. Ċiv. **26.1.2007** fil-kawża fl-ismijiet ***Lapsi Estates Ltd vs Kummissarju tal-Artijiet et***

"razzjonalizżazzjoni" (u bis-saħħa ta' PC86/07, li r-rikorrent jilmenta minnha) li r-rikorrent seta' jitlob u jingħata permess għal żvilupp ġdid. Fit-tieni lok, l-intimati jżidu li, bis-saħħa tal-imsemmi Pjan Lokali, ir-rikorrent jista' jiżviluppa t-tieni sular u b'hekk ma jonqos xejn mill-medda ta' tgawdija fuq ħwejġu li kellu sa minn dakinhar li kiseb il-post. Fit-tielet lok, jgħidu li t-twessigħ tat-triq u l-iskedar tal-inħawi huwa waħda mill-għodod mogħtija lill-awtorita' pubblika kompetenti biex tħares l-ambjent u biex taqdi ħtiġijiet soċjali u pubbliċi f'dak li jirrigwarda t-tfassil urbanistiku[49]. Fir-raba' lok, huma jargumentaw li r-rikorrent ma kellu qatt l-aspettativa leġittima li jinħariġlu permess għal żvilupp kif kien talab hu, għaliex fiż-żmien li talab tali permess il-binja tiegħu kienet tinsab 'il barra minn żona li fiha seta' jsir xi żvilupp bħal dak;

Illi b'dawn l-argumenti, l-intimati qegħdin jgħidu li b'dak li sar ir-rikorrent ma ġarrab l-ebda tnaqqis fit-tgawdija ta' ħwejġu, imma, għall-kuntrarju, ingħata jeddijiet li, fiż-żmien li kiseb il-post, ma kellux. Għalhekk jgħidu li ma seħħ l-ebda ksur tal-jedd tiegħu taħt l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni;

Illi l-Qorti hija tal-fehma li ladarba hu minnu li PC86/07 sar bil-għan li jirregola żvilupp fl-inħawi u jinkorpora fih ukoll twessigħ tat-triq biex taqbel mal-ħtiġijiet aġġornati tal-volum ta' traffiku li jgħaddi minn dawk l-inħawi, dan jixhed li tassew kien hemm skop pubbliku[50] fit-tnedija ta' l-istess Pjan. Dan l-għan kien ikun jeżisti wkoll li kieku l-Pjan kien maħsub biss biex titwessa' t-triq, jekk kemm-il darba jintwera li dan kien itejjeb l-aċċess għall-pubbliku in ġenerali minn banda għal oħra[51]. Minbarra dan, il-kontrolli u l-ħtiġijiet li ġab miegħu PC86/07 huma inkorporati f'liġi[52] li tgħodd għal kulħadd u li hija maħsuba biex tirregola l-użu tal-ġid fl-interess ġenerali;

Illi għalhekk l-ilment tar-rikorrent jillimita ruħu dwar jekk, f'każ li tassew l-għan tat-teħid kien dak li jgħid hu, jirriżultax li seħħ ksur tal-jedd tiegħu talli sallum dak l-għan baqa' ma twettaqx u l-użu maħsub baqa' ma sarx. Il-Qorti temmen li, mill-provi mressqa, intwera li ADT ma kellhiex għaġġla biex twettaq l-imsemmi twessigħ tat-triq u fl-2010 (jiġifieri minn tal-anqas sena qabel ma kien maħruġ il-PC86/07) kienet tal-fehma tagħha li l-proġett ma kienx maħsub li jitwettaq fil-ħames (5) snin li ġejjin: madankollu, ingħad ukoll li "*given the strategic location of the node, the works involved will have to be carried out at some point in time*"[53]. Fil-

---

[49] Kost. **14.5.2010** fil-kawża fl-ismijiet ***Trimeg Ltd vs Awtorita' ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar***
[50] Ara Kost. **3.2.2012** fil-kawża fl-ismijiet ***Vica Limited vs Kummissarju tal-Artijiet et***
[51] Kost. **30.11.2001** fil-kawża fl-ismijiet ***Cutajar noe vs Kummissarju tal-Artijiet et*** (Kollez. Vol: **LXXXV.i.513**)
[52] Jiġifieri l-A.L. 71/07 (L.S. 552.07)
[53] Ara Dok "DV5", f'paġ. 129 tal-proċess

feħma tal-Qorti, dan ifisser li kien u għad hemm għan pubbliku marbut mat-twessigħ tat-triq f'dak l-imkien. Imma dan mhux kollox: il-Qorti tqis ukoll li PC86/07 ma kienx marbut biss mal-kwestjoni tat-twessigħ tat-triq imma, b'aktar rilevanza għall-każ tar-rikorrent, mal-kwestjoni ta' x'għamla ta' żvilupp ta' bini seta' jsir f'dawk l-inħawi u, fuq kollox, liema nħawi seta' jsir żvilupp fihom;

Illi bil-kliem "*skop pubbliku*" l-liġi tifhem kull għan li jkollu x'jaqsam mal-użu esklussiv tal-Gvern jew mal-użu pubbliku ġenerali jew li għandu x'jaqsam ma' jew jiswa għall-interess jew qadi tal-pubbliku (sew jekk l-art tkun għall-użu tal-Gvern sew jekk le) . Illum il-ġurnata huwa aċċettat li t-tifsira ta' "*skop pubbliku*" li wieħed isib fl-artikolu 2 tal-Kapitolu 88 trid tinftiehem fid-dawl ta' osservazzjonijiet magħmulin f'xi sentenzi mogħtija mill-qrati tagħna fl-aħħar snin. B'dan il-mod, għalhekk, joħroġ li l-kejl tal-għan pubbliku huwa dak tal-interess ġenerali tal-kollettivita' b'kuntrast mal-interess tal-individwi. Dan ifisser, li l-fatt waħdu li ġid jittieħed mingħand persuna waħda biex jingħata lil persuna oħra ma jġibx b'daqshekk in-nuqqas ta' interess pubbliku[54], jekk tassew ikun jirriżulta li dak it-teħid ikun seħħ għal għan pubbliku[55]. Ifisser ukoll li l-fatt waħdu li post jittieħed biex jintuża għal skop kummerċjali, ukoll jekk minn interessi privati[56], ma jġibx b'daqshekk li l-għan maħsub mhuwiex wieħed pubbliku jew li mhuwiex fl-interess pubbliku[57];

Illi madankollu, dak li wieħed irid iżomm quddiem għajnejh hu li meta t-teħid ma jkunx finalizzat b'mod sħiħ, l-interess pubbliku jew ġenerali jrid jibqa' fis-seħħ sa ma jintemm dak l-akkwist. Wieħed mistenni wkoll jagħraf bejn l-implikazzjonijiet tal-kunċett tal-għan pubbliku minn dawk marbuta mal-kunċett ta' interess pubbliku[58];

Illi huwa fid-dawl ta' din il-qagħda li l-Qorti għandha tistħarreġ l-ilment tar-rikorrent dwar l-ilment ta' ksur imġarrab minnu tal-jedd imħares taħt l-ewwel artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni. Kemm hu hekk, l-eżerċizzju li għandha tagħmel f'dan il-każ huwa dak li tqis jekk kemm-il darba kienx hemm ksur tal-jedd tiegħu għat-"tgawdija paċifika tal-possedimenti" tiegħu f'każ li l-għemil ma jkunx wieħed ta' **teħid** (fis-sens ta' ċaħda jew, fi kliem il-Konvenzjoni, "privazzjoni") ta' dak il-ġid imma ta'

[54] Kost. **30.5.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Abdilla vs Onor. Segretarju Parlamentari għall-Ambjent u l-Artijiet et*** (Kollez. Vol: **LXXXVII.i.132**); ara wkoll Q.E.D.B. **22.11.2011** fil-kawża fl-ismijiet ***Frendo Randon et vs Malta*** (Applik. Nru. 2226/10) § 60
[55] P.A. Kost. **25.7.1996** fil-kawża fl-ismijiet ***Vincent Borġ et vs Onor. Prim Ministru et*** (mhix pubblikata, imma konfermata mill-Qorti Kostituzzjonali fil-15.10.2008)
[56] Kost. **8.1.2007** fil-kawża fl-ismijiet ***Agnes Gera de Petri Testaferrata Boniċi Għaxaq vs L-Avukat Ġenerali***
[57] Kost. **27.3.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Vella pro et noe vs Il-Kummissarju tal-Artijiet et*** (Kollez. Vol: **LXXXVII.i.57**)
[58] Ara, per eżempju, Kost **10.11.1993** fil-kawża fl-ismijiet ***Grech vs Il-Prim Ministru et*** (Kollez. Vol: **LXXVII.i.139**), App. Ċiv. **30.12.1993** fil-kawża fl-ismijiet ***Vella et vs Is-Segretarju tad-Djar et*** (Kollez. Vol: **LXXVII.ii.390**) u Kost. **6.10.1999** fil-kawża fl-ismijiet ***Mousu' et vs Id-Direttur tal-Lottu Pubbliku et*** (Kollez. Vol: **LXXXIII.i.246**) għat-tifsira bejn « skop » u « interess » pubbliku

ndħil f'dik it-tgawdija. Jekk jirriżulta li kien hemm teħid, allura l-Qorti tkun trid tqis ukoll jekk dak it-teħid kienx maħsub fl-interess pubbliku jew fl-interess ġenerali **u** kif ukoll jekk dan ikunx sar b'ħarsien ta' liġi domestika u tal-prinċipji ġenerali tad-dritt internazzjonali;

Illi wieħed mill-kejl li maż-żmien tqiesu biex wieħed jara jekk persuna ġarrbitx ksur ta' jedd tagħha taħt l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni huwa dak tal-proporzjonalita' bejn it-teħid tal-ġid u t-tbatija tal-persuna mċaħħda minn ġidha. Jidher li fit-tifsira mogħtija lill-kwestjoni taż-żamma tal-bilanċ xieraq bejn l-interess tal-kollettivita' (l-interess pubbliku) u l-jeddijiet tal-persuna li ħwejjiġha jkunu ttieħdu mill-awtorita' pubblika, wieħed irid jara jekk tali persuna kellhiex aċċess għal għodda xierqa li biha setgħet tqassar iż-żmien li fih il-proċess tat-teħid (u l-konsegwenzjali ħlas ta' kumpens xieraq) jinġieb fi tmiemu[59]. Dan jingħad għaliex "*the fair balance will not be upset where the applicant has failed to make proper use of available procedures for remedying the interference complained of, even where these interferences were prima facie incompatible with the fair balance requirement and even where the conduct of the authorities was not beyond reproach*"[60];

Illi marbuta mal-kwestjoni tal-proporzjonalita' maħsuba fl-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni hemm dik tal-aspettativa leġittima[61]. Dan l-aspett tqanqal mir-rikorrent fis-sottomissjonijiet tiegħu u għalih wieġbu wħud mill-intimati li saħqu li jekk ir-rikorrent kellu xi aspettativa din żgur ma kenitx waħda leġittima fiċ-ċirkostanzi, jekk din l-aspettattiva kienet marbuta ma' xi jedd li jgħid li jgawdi li jibni fejn ma jistax isir bini jew li jibni bla ma jitħarsu l-kriterji tal-bini fl-inħawi partikolari[62];

Illi biex aspettativa tkun waħda leġittima ma tridx tkun waħda li biex isseħħ tkun tikser xi jedd fundamentali ta' ħaddieħor[63]. Lanqas ma jista' jkun hemm aspettattiva bħal dik fejn l-ewwel jinħalaq stat li jikser il-liġi u mbagħad dak li jkun jippretendi li jkun imħares f'dak l-istat[64];

Illi l-Qorti ttenni li fl-ebda waqt rilevanti taż-żmien li dwaru jinbena l-ilment tar-rikorrent ma jista' jgħid li huwa kellu xi aspettativa leġittima li jikseb permess għal żvilupp fit-termini u fil-kundizzjonijiet li jridhom hu. Dan qiegħed jingħad għaliex, sa qabel ma nħareġ PC86/07, il-ġid tar-rikorrent

---

[59] Ara, per eżempju, Q.E.D.B. **23.4.1996** fil-kawża fl-ismijiet ***Phocas vs Franza*** (Applik. Nru. 17869/91) § 60
[60] van Dijk, van Hoof, van Rijn, Zwaak Theory & Practice of the European Convention on Human Rights (4th Edit., 2006), f'paġ. 876
[61] Ara, b'eżempju, Q.E.D.B. (GC) **6.10.2005** fil-kawża fl-ismijiet ***Maurice vs Franza*** (Applik. Nru. 11810/03) §§ 86 u 88
[62] Kost. **24.4.2015** fil-kawża fl-ismijiet ***Joachim sive Jack Galea vs Avukat Ġenerali et***
[63] Kost. **26.4.2013**fil-kawża fl-ismijiet ***John Buġeja vs Il-Prim Ministru et***
[64] Kost. **24.5.2015** fil-kawża fl-ismijiet ***John Vella et vs Il-Kummissarju tal-Artijiet et***

kien jaqa' f'żona li fiha ma setax jingħatalu permess għal żvilupp, u mbagħad, mal-bidu fis-seħħ tal-Avviż Legali 71 tal-2007, żvilupp seta' jsir biss jekk jaqbel mal-istess Pjan Lokali. Kienet tkun storja oħra kieku r-rikorrent kien ingħata permess għal żvilupp u mbagħad wara seħħ bdil fil-Pjan ta' Struttura li jnaqqas l-effetti tal-permess miksub: f'dak il-każ, wieħed kien jista' jitkellem fuq aspettattiva leġittima li tagħti lok għal rimedju. Huwa magħruf u aċċettat li applikazzjoni waħedha għal żvilupp ma tnissel l-ebda jedd kweżit li dik it-talba trid tintlaqa' jew trid tintlaqa' bla ma wieħed iqis x'inhuma l-kundizzjonijiet preskritti għal żvilupp f'dawk l-inħawi[65]. F'dan il-każ jidher li l-ilment tar-rikorrent jissarraf fil-frustrazzjoni ta' pjan li ma seħħx u li ntwera li ma kien fl-ebda waqt esegwibbli fil-liġi;

Illi minn dan kollu joħroġ ukoll li lanqas jista' wieħed jitkellem dwar tnaqqir tal-jedd ta' tgawdija tal-ġid jew ta' esproprju tal-fatt, għaliex intwera li, sa minn dakinhar li xtara l-post, ir-rikorrent ma tilef xejn mit-tgawdija tiegħu;

Illi, fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti tasal għall-fehma li t-talbiet tar-rikorrent dwar ilment ta' ksur tal-jeddijiet tiegħu taħt l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-konvenzjoni mhumiex mistħoqqa u għalhekk mhijiex sejra tilqa' l-ewwel u t-tieni talbiet tiegħu safejn mibnija fuq dak l-ilment;

Illi għal dak li jirrigwarda l-**ilment tar-rikorrent dwar il-ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq** il-Qorti tinnota li huwa jsemmi kemm l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u kif ukoll l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni. Madankollu, tinnota wkoll li la ressaq provi dwar dan l-ilment u lanqas imqar reġa' semmih jew għamel ħjiel ta' sottomissjonijiet dwaru fin-Nota ta' Osservazzjonijiet tiegħu;

Illi kif sewwa jargumenta l-intimat Direttur tal-Artijiet, il-kwestjonijiet marbuta mal-ipproċessar ta' talbiet għal żvilupp ma jinvolvux id-determinazzjoni ta' jeddijiet u obbligi ċivili u għalhekk ma jdaħħlux fis-seħħ id-dispożizzjonijiet relattivi taħt il-Kostituzzjoni jew il-Konvenzjoni. Minbarra dan, ħareġ ukoll li, għal raġunijiet li jafhom hu, kien l-istess rikorrent li rtira t-talba li kien għamel biex jiżviluppa l-binja li ried itella' u għalhekk ma jistax jingħad li kien imċaħħad minn xi smigħ jew li ngħalaqlu l-bieb biex jista' jaċċedi għal xi Qorti biex jingħata rimedju. Kien ċeda wkoll kawża ta' għamla amministrattiva li kien fetaħ quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili;

[65] Għalkemm għandu jingħad li bl-art. 18(3A) tal-Kap 356 (illum m'għadux fis-seħħ), il-liġi kienet tgħid li bdil fi Pjan ta' Struttura li jolqot b'mod negattiv xi permess ta' żvilupp mogħti qabel il-bidla ma kienx jolqot is-siwi ta' permess bħal dak.

Illi, fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti ma ssibx li r-rikorrent ġarrab xi ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq, kemm taħt il-Kostituzzjoni u kif ukoll taħt il-Konvenzjoni;

Illi għalhekk ukoll il-Qorti tasal għall-fehma li lanqas taħt dan l-ilment ma jistħoqqilhom jintlaqgħu **l-ewwel u t-tieni talbiet** attriċi;

Illi ladarba l-Qorti qiegħda tasal għal din il-fehma, ma jifdal l-ebda siwi li tqis ukoll **it-tielet talba** billi din tiddependi minn sejbien ta' ksur ta' jedd;

Illi biex tkun qieset kollox, il-Qorti sejra tqis it-**tielet u s-seba' eċċezzjonijiet** ta' ADT. Fihom, l-imsemmija awtorita' intimata tqajjem il-kwestjoni tal-irritwalita' tal-azzjoni attriċi u wkoll in-nuqqas ta' setgħa *ratione materiae* biex tqis it-tielet talba attriċi;

Illi bl-ewwel eċċezzjoni msemmija, ADT tgħid li l-azzjoni mressqa mir-rikorrent fiha nuqqas ta' tifsir ċar kemm fil-premessi u kif ukoll fit-talbiet dwar liema mill-allegazzjonijiet u l-ilmenti tar-rikorrent huma indirizzati lil liema mill-intimati;

Illi dwar din l-eċċezzjoni, ir-rikorrent ukoll ma ressaq l-ebda sottomissjoni;

Illi l-Qorti ttenni li l-azzjoni attriċi trid titqies minn dak li joħroġ mill-att promotur. Minn dak l-att meqjus fl-aktar sura sempliċi tiegħu, joħroġ li r-rikorrent kien iqis bis-saħħa ta' PC86/07 ġarrab ksur tal-jeddijiet tiegħu dwar il-ġid tiegħu u s-smigħ xieraq. Ma hemm xejn x'wieħed ma jifhimx b'daqshekk. Il-fatt li r-rikorrent ma jippuntax subgħajh lejn xi wieħed mill-intimati partikolari għall-ksur li lmenta minnu ma jfissirx li l-istess intimati ġew b'daqshekk biss imqiegħda fid-diffikulta' li jiddefendu rwieħhom jew milli jressqu l-provi li dehrilhom meħtieġa biex iwaqqgħu il-pretensjonijiet tar-rikorrent. Kemm hu hekk, minn dak li ħareġ f'din is-sentenza, jirriżulta li l-intimati kollha li kienu l-kontraditturi leġittimi tar-rikorrent seħħilhom iressqu l-każ tagħhom u jwasslu lil din il-Qorti biex tilħaq il-konklużjonijiet tagħha;

Illi wieħed jisħaq li l-kwestjoni tan-nuqqas ta' siwi ta' att ġudizzjarju hija ħaġa serja li tintlaqa' biss fil-każijiet partikolari maħsuba mil-liġi u jekk kemm-il darba joħorġu raġunijiet li jolqtu b'mod gravi lil dik il-parti f'kawża li tqajjem tali nullita'. L-istess prinċipju jorbot ukoll il-kwestjoni tal-irritwalita';

Illi dwar it-tieni mill-imsemmija eċċezzjonijiet, ADT tgħid li mhijiex fis-setgħa ta' din il-Qorti li tqis it-tieni fergħa tat-tielet talba attriċi, minħabba li t-tfassil tal-Pjan ta' Żvilupp huwa mħolli mil-liġi lill-awtorita' pubblika u mhux lill-Qrati;

Illi hawnhekk ukoll, ir-rikorrent ma ressaq l-ebda sottomissjoni dwar l-imsemmija eċċezzjoni;

Illi l-Qorti ma ssibx li din l-eċċezzjoni hija tajba. Lil hinn mill-fatt li, minħabba l-fehma li l-Qorti waslet għaliha dwar l-ewwel żewġ talbiet tar-rikorrent, mhux ser ikun meħtieġ li l-Qorti tqis it-tielet talba tar-rikorrent (jiġifieri t-talba għall-għoti tar-rimedju xieraq), it-tielet talba ma titlobx lill-Qorti biex tissostitwixxi s-setgħat mogħtijin mil-liġi lill-awtoritajiet intimati bis-setgħat tagħha biex toħroġ bi Pjan Lokali ġdid imfassal minnha. Dik it-talba titlob biss li, jekk kemm-il darba kellha ssib li l-ħruġ ta' PC86/07 kienet iġġib ksur ta' xi jedd fundamentali tar-rikorrent, l-istess rikorrent kien qiegħed jitlob it-tħassir ta' dak il-permess bħala rimedju effettiv. Dik kienet tkun talba li din il-Qorti tista' tqis li kieku sabet li dik il-PC kienet tassew tikser xi jedd fundamentali tar-rikorrent. Is-setgħat li l-liġi tagħti lil din il-Qorti fejn jirrigwarda lmenti ta' ksur ta' jeddijiet fundamentali huma wesgħin u, għalkemm ma jpoġġux lill-Qorti fiż-żarbun tal-awtorita' li tkun ħatja tal-ksur tal-jedd fundamentali, jagħtuha kull jedd li tħassar xi għemil amministrattiv bħal dak. Dan jgħodd aktar u aktar meta wieħed iqis li din il-Qorti tista' saħansitra ssib li xi liġi li tikser xi jedd fundamentali ma jkollha l-ebda effett;

Illi għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti mhix sejra tilqa' l-imsemmija żewġ eċċezzjonijiet ta' ADT billi mhumiex mistħoqqa u la fil-fatt u lanqas fid-dritt;

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' t-tielet eċċezzjoni preliminari tal-intimat Avukat Ġenerali u ssib li mhuwiex il-kontradittur leġittimu tal-azzjoni attriċi u għalhekk teħilsu milli jibqa' fil-kawża, bi spejjeż għar-rikorrent;

Tiċħad it-tielet u s-seba' eċċezzjonijiet tal-intimata Awtorita' dwar it-Trasport f'Malta bħala mhux mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt;

Tiċħad l-ewwel u t-tieni talbiet tar-rikorrent billi ssib li ma ntweriex li huwa ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għat-tgawdija bil-kwiet ta' ġidu u tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq la taħt il-Kostituzzjoni u lanqas taħt il-Konvenzjoni;

Tilqa' l-eċċezzjonijiet fil-mertu tal-intimati;

Tiċħad it-tielet talba tar-rikorrent ladarba sabet li ma ġarrabx ksur tal-jeddijiet fundamentali tiegħu; u

Tordna li r-rikorrent iħallas l-**ispejjeż tal-kawża**, minbarra dawk marbutin mas-sentenza preliminari tal-1 ta' Lulju, 2013 liema spejjeż jitħallsu kif ordnat f'dik is-sentenza.

Moqrija

Onor. Joseph R. Micallef LL.D.,
Imħallef

27 ta' April, 2017

Geraldine Rickard
Deputat Reġistratur

27 ta'April, 2017